

Contactele dvs. în zonă:

Prietenii Naturii Tulcea

Silviu Coavaliov / Institutul Național de Cercetare-Dezvoltare Delta Dunării Tulcea
820112, Tulcea, Str. Babadag 165, România
Tel.: +40 240 524550 / Mob.: +40 751179189
Email: prieteniiinaturii.tulcea@gmail.com

Administrația Rezervației Biosferei Delta Dunării (ARBDD)

820243 Tulcea, Portului str. 34A, România
Tel.: +40 240 51 89 45
Email: arbdd@ddb.ra.ro; www.ddbra.ro

Clubul de ecologie din Sf. Gheorghe

Adnana Pătrășcoiu
827195, Sf. Gheorghe/Tulcea, România
Email: scoala_sf.gheorghe@yahoo.com

Naturefriends International (NFI)

Diefenbachgasse 36, A-1150 Vienna
nfi@nfi.at, www.nfi.at

Editat de: Naturefriends International (NFI), 1150 Vienna, Diefenbachgasse 36, Austria. Un proiect implementat în cadrul inițiativei "Delta Dunării – Peisajul anului 2007–2009", în cooperare cu Prietenii Naturii România, Institutul Național de Cercetare – Dezvoltare Delta Dunării Tulcea (ind), Administrația Rezervației Biosferei Delta Dunării (ARBDD), precum și Clubul Ecologic din cadrul Școlii cu clasele I–VIII, Sf. Gheorghe – jud. Tulcea.

Finanțat prin ajutor grant al Uniunii Europene. **Text:** Silviu Coavaliov, Adnana Pătrășcoiu, Stefanie Röder. **Fotografii:** Dan Bandacu, Silviu Coavaliov, Mihai Doroftei, Stefanie Röder, Tiberiu Tico. **Tipărire:** Tiparit în acord cu directiva: "materiale tipărite de poluare scăzută" a sistemului de eco-etichetare austriac gugler cross media, Melk: UWZ 609; www.gugler.at

greenprint Unterstützt nachhaltiges Klima und Natur

// Decembrie 2008

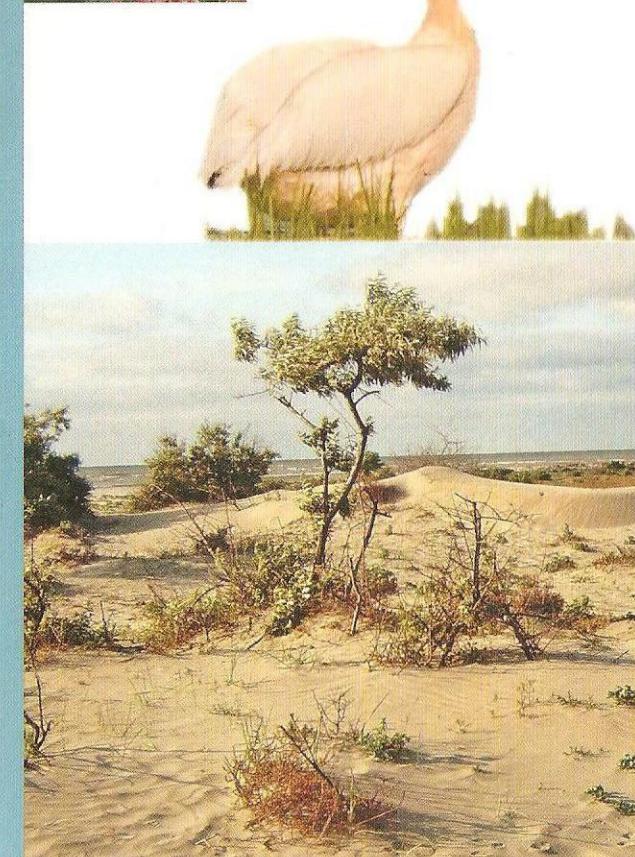
Acest proiect Natura Trail a fost dezvoltat împreună cu elevii și membrii Clubului Ecologic din cadrul Școlii cu clasele I–VIII, Sf. Gheorghe – jud. Tulcea: Dănuț ACSENTE, Julian Cristian AVRAMOV,

Albert Alexandru BONDARENȚU, Ioan Gabriel CERNAMORIT, Dimitrius Alexandru CONSTANTIN, Dumitrel Costin DIMACHE, Victor DIMACHE, Cristian HALCHIN, Silviu HALCHIN, Mirel LUCA, Ciprian Nicolae MASTICĂ, Diana Paraschiva MOLDOVEANU, Marian Madalin MUNTEANU, Ionela Aurora PAIMSCHI, Ionut SABLOSCHE, Madalina Ioana SABLOSCHE, Adrian Constantin SIDORENCU, Andrei SIDORENCU, Nicu TURTOL, Alexandru Ștefanu VOICU. În mod special aducem mulțumiri, dl. Biolog Mihai Doroftei din cadrul Institutului Național de Cercetare – Dezvoltare Delta Dunării Tulcea.

**Natura Trail
Sf. Gheorghe**

Experimentând
natura dintre
fluviu și mare

Pe urmele Comorilor
Naturale ale Europei

Natura Trail: pe urmele Comorilor Naturale ale Europei

Europa este cunoscută pentru diverse regiuni de o extraordinară frumusețe naturală. Anvergura acestora se întinde de la creștelor neatinse ale munților până la peisajele culturale modelate de oameni pe parcursul mileniilor – fiecare dintre acestea fiind sălajul unei varietăți impresionante de floră și faună.

Multe din aceste peisaje sunt protejate de lege cu scopul de a le păstra pentru generațiile viitoare. Nu contează dacă acestea intră sub protecția naturii și peisajului, indiferent dacă au fost desemnate parcuri naturale, parcuri naționale sau rezervații ale biosferei, invariabil obiectivul este de a asigura protecția pentru un termen lung a acestor habitate importante respectând în același timp necesitățile populației locale.

Mentha aquatica

“Te-am iubit,
floare mică,
chiar de când și-am
cunoscut numele!”
Vorbind în termenii
extremului orient
(TEII)

Prin crearea Natura 2000, o rețea de arii protejate dimensionată la nivelul UE, Uniunea Europeană a făcut un pas important pentru conservarea animalelor, plantelor și a habitatelor amenințate peste granițele statale. Din zonele Natura 2000, nu se exclude oamenii, ci mai degrabă sunt invitați să experimenteze natura în mod conștient.

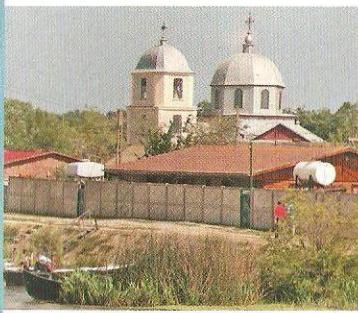
Traseele Natura Trails sunt concepute pentru a oferi vizitatorilor o experiență vie a diversității biologice și a-i conștientiza cu privire la natura din jurul lor – scop pe care sperăm să-l atingem și prin prezenta broșură!

Andrea
Lichtenecker &
Adnana
Pătrășcoiu

Prietenii Naturii
Internățional

Direcțoare a Școlii din
Sf. Gheorghe și coordonatoare
a Clubului de Ecologie

Sfântu Gheorghe – un loc special

Mentionată pentru prima dată în 1318 pe o hartă a lui Genovese Visconti, localitatea Sfântu Gheorghe este acum un mic sat turistic de pescari cu o populație de aproximativ 900 de locuitori, situat în partea de sud-est a României, la capătul celui mai vechi braț al Fluiului Dunărea – brațul Sfântu Gheorghe.

Sosirea în Sfântu Gheorghe nu înseamnă sfârșitul călătoriei, ci începutul uneia noi în mijlocul unui peisaj sălbatic marcat ici și colo de urme de civilizație.

Zece minute înainte de a costa la debucader, încă de pe navă, puteți vedea Marea Neagră deschizându-și porțile către Dunăre. Zona oferă un habitat unic faunei sălbaticice ce se poate descoperi de-a lungul unui traseu de 6 km ce se întinde de-a lungul malului Dunării, malului mării și apoi de-a lungul satului.

“Natura Trail” Sf. Gheorghe

Traseul începe din locul de debucader de pe navă a pasagerilor și urmăză pe aproximativ un kilometru, digul care înconjoară satul. Pe partea dreaptă, peste Dunăre puteți vedea niște colibe pescărești.

În partea stângă a traseului sunt case tradiționale cu acoperișuri și garduri de stuf, precum și case de oaspeți care oferă cazare și

produse culinare tradiționale pentru turiști. În capătul satului se află un complex turistic cu circuit închis în expansiune și o unitate militară de radiolocație.

Toată această parte a traseului este mărginită de tufe de cătină roșie (*Tamarix ramosissima*) și diverse specii de salcie (*Salix sp.*), de plante medicinale frecvente precum ungurașul (*Marrubium vulgare*) și mentă de apă (*Mentha aquatica*), iar aproape de, sau în apă – stuf (*Phragmites communis*), papură (*Typha angustifolia*), buzdugan de apă (*Sparganium erectum*), stânjenel galben (*Iris pseudacorus*), nuferi albi și galbeni (*Nymphaea alba*; *Nuphar lutea*).

Ştiați că?:

Plante din zona de mal și pe apă

Toate plantele ce vegetează pe maluri și chiar pe apă au dezvoltat caracteristici pentru a supraviețui în acest mediu specific caracterizat de un nivel de apă oscilant.

Stuful (*Phragmites communis*)

Delta Dunării deține cea mai mare suprafață compactă de stuf din întreaga lume (aprox. 1 800 km²) constituind un refugiu pentru păsările de apă și pești și, în același timp, un filtru natural, reținând nutrienții și metalele grele aduse de apele Dunării. Tocmai de aceea, dacă pelicanul este simbolul faunei Deltei Dunării, stuful este planta sa emblematică.

Numele său provine din limba greacă “phragma”, care înseamnă “împărtășire”. Este înalt până la 4 metri, cu tulipină goală în interior și unele noduri din loc în loc. Rădăcinile adventive cresc din noduri-

le părții inferioare ale tulpinii, pe când cele superioare dau naștere frunzelor. Florile formează o inflorescență numită panicul cu un ax principal al căror ramificații sunt din ce în ce mai scurte către partea de sus. Sub pământ planta are rizomi viguroși a căror rețea favorizează răspândirea rapidă a plantei.

Din cele mai vechi timpuri, oamenii din deltă au folosit stuful pentru acoperișuri, rogojini și garduri și totodată în calitate de combustibil și furaj. Proprietățile sale fizice – de termoizolator și izolant fonic, solid dar și ușor, fac din stuful bază excelentă pentru producerea de materiale de construcție ecologice.

Nufărul alb (*Nymphaea alba*)

Nufărul alb este o plantă perenă ce se găsește pe tot în Delta Dunării, în lacuri și mlaștini. Fiind o plantă plutitoare, fixată de fundul apei,

lungimea tulpinii depinde de adâncimea apei. Frunzele sunt mari (10–30 cm diametru) și ovale. Pe partea superioară, au o suprafață ce respinge apă și stomate care permit plantei să respire.

Floarea este albă cu 4 sepale și 20–25 petale fiecare. Fructele sunt ovale, iar semințele sunt dulci – comestibile. Înflorește începând din iunie până în septembrie. În zilele noastre este o specie amenințată și protejată de lege.

Mai există și nuferi galbeni (*Nuphar lutea*) cu o floare mai mică decât nufărul alb.

După ce se ieșe din sat, traseul se desfășoară printr-un peisaj mai sălbatic; pe dreapta, este un canal mic, acoperit vara cu nuferi albi și galbeni și o mlaștină. Pe partea opusă, cazemate germane din timpul celui de al doilea război mondial stau mărturie istoriei tumultoase din această parte de țară. Aici se întâlnesc o floră și faună total diferită, adaptată solurilor sărate precum săricica (*Salsola soda*, vezi prima pagină), brâncă sau iarba de sărătură (*Salicornia europaea*) și pătlagina de nisip (*Plantago coronopus*).

Traseul urmează drumul principal apoi cotește spre dreapta pe o cărare ce duce la malul Dunării. Aici se pot auzi cântecele și chemările păsărelor, cu puțin noroc, se pot observa șopârle, broaște și șerpi încălzindu-se la soare. După aproximativ 1 km, drumul oferă priveliștea magnifică a fluviului care se varsă în mare, nisipul devenind mai fin și acoperit cu plante tipice plajei. (Atenție: Poate fi tentant, dar NU faceți baie în acest sector al Dunării – sunt vârtejuri periculoase).

Urme în nisip

Sporadic, se pot întâlni șerpi sau broaște țestoase. Cu siguranță se vor putea observa urmele acestora în nisip.

Vipera de stepă (*Vipera ursinii renardi*)

Accidental, pe traseu, puteți întâlni un șarpe veninos – vipera de stepă. Puteți să-l recunoașteți ușor după desenul de pe cap în formă de V compus din două dungi de culoare gri închis. Este o specie sporadică în zona traseului, habitatul său principal este în partea de nord a satului. Mușcătura viperei de stepă nu este mortală; dacă totuși se întâmplă, vă rugăm să mergeți imediat la cabinetul sanitar din partea centrală a satului.

Broasca țestoasă dobrogeană (*Emys orbicularis*)

Această broască țestoasă se găsește în toată Europa, în Asia de vest și nord-vestul Africii. În România era răspândită aproape în toată țara, însă în prezent numărul lor scade alarmant datorită reducerii habitatului, poluării, construcțiilor hidrologice și intervenției umane. În toate țările unde se poate întâlni este protejată de lege, atât normative naționale cât și UE (Directiva Habitare).

Locurile sale favorite de vânătoare sunt malurile lacurilor și mlaștinile cu vegetație bogată, unde îi place să stea la soare. Este o specie agilă și feroce, hrănindu-se cu scoici, nevertebrate terestre rozătoare, chiar și păsări juvenile, pești, insecte, viermi și foarte rar cu niște plante. Corpurile țestoaselor adulte ating 15–25 cm lungime. Carapacea lor este maroniu închis spre negru cu puncte mici sau linii galbene.

În perioada dintre sfârșitul anotimpului de toamnă și luna aprilie, broaștele țestoase hibernează pe fundul lacurilor și

râurilor. Între lunile mai și iunie, femelele depun 3–16 ouă pe malurile frecvent inundabile.

Mergând de-a lungul Dunării, în partea dreaptă puteți admira Insula Sahalin de aproximativ 15 km lungime. Prin poziționarea sa la gura de vărsare a fluviului, acest sector formează un biotop special numit "meleaua" (din rusește "malii" care înseamnă mic sau "melkii" - referindu-se la apele puțin adânci din acest sector al gurii de vărsare).

În locul în care apa sărată marină se amestecă cu apa dulce din fluviu, mii de păsări au găsit un habitat perfect, unde se opresc în lungă durată migrării pentru a se odihni sau a cuibări.

Oaspeți pe termen scurt – păsările migratoare din deltă

Pelicanul

Pelicanul este simbolul Deltei Dunării și este posibil ca urmând acest traseu să puteți vedea un stol de pelicanii. Unul dintre locurile lor favorite de pescuit este aproape de gura de vărsare a Dunării, pe malul opus.

În deltă se găsesc 2 specii de pelican: pelicanul comun (*Pelecanus onocrotalus*), care trăiește în colonii și pelicanul creț (*Pelecanus crispus*) – o specie foarte rară. Cele două specii se pot identifica după culoarea aripilor (*penele marginale de pe aripi fiind negre la pelicanul comun și gri la pelicanul creț*), după culoarea pungii de sub cioc (galben – oranž deschis la pelicanul comun și galben la pelicanul creț) și după culoarea ochilor (alb gălbui la pelicanul creț și roșii la pelicanul comun).

Acstea păsări mari de apă se hrănesc cu pește și cuibăresc în colonii situate în habitate din zonele umede – în Delta Dunării regăsindu-se cele mai numeroase populații. În ciuda greutății

Arii Protejate

Rezervațiiile biosferei

... fac parte din rețeaua de rezervații ale biosferei de nivel mondial UNESCO, care cuprinde sistemele ecologice la scară largă de o importanță extraordinară la capitolul conservarea naturii. Rezervațiiile biosferei sunt create pentru a promova și a exemplifica relații echilibrate între oameni și biosferă. Acesta este motivul pentru care conservarea naturii se combină cu cea a diversității culturale și promovare a cercetării și educației.

Acest aspect necesită o zonare și o gestionare corespunzătoare. Prin urmare, rezervațiiile biosferei includ zone strict protejate, o zonă-tampon înconjurătoare în care utilizarea de resurse este limitată, și o zonă de tranziție, în care practicile de management al resurselor durabile sunt dezvoltate în cooperare cu și în beneficiul oamenilor și al comunităților locale.

Rezervația Biosferei Delta Dunării a fost înființată în anul 1990.

Natura 2000

... Este un program european care vizează protecția și gestionarea speciilor periclitante și a habitatelor în teritoriul lor natural, indiferent de granițele politice.

Ariile Natura 2000, sunt site-uri protejate, desemnate în conformitate cu două Directive UE (directive Fauna-Flora-Habitate și directive privind protecția păsărilor) și fac parte dintr-o rețea de zone protejate la nivel european.

Natura 2000, NU este un sistem de rezervații strict protejate. Nu sunt restricții, atât timp cât activitățile din zona nu pun în pericol habitatele și speciile pentru care site-ul a fost desemnat. De obicei, nu există nici o interdicție asupra activităților tradiționale agricole și forestiere.

Un plan de gestionare reglementează activitățile posibile și măsurile necesare de conservare.

Natura Trails

Proiectul Natura Trail înclesnește cunoașterea și experimentarea naturii și aduce biodiversitatea mai aproape de fiecare, prin aceasta contribuind în mare parte la inițiativa internațională "Countdown 2010". În concordanță cu Convenția pentru biodiversitate a Națiunilor Unite, inițiativa vizează reducerea semnificativă a pierderii biodiversității până în 2010. Prietenii Naturii sprijină în mod activ acțiunea Countdown 2010. www.countdown2010.net

Photo: C. Popescu

mari, ele zboară cu ușurință la altitudini mari, cu bătăi rare de aripi, urmate de planări. Acest comportament se poate observa în special în perioada de început a toamnei atunci când pelicanii se pregătesc să migreze către coasta de nord-est a Africii, unde își petrec iarna.

Cu decenii în urmă, natura era mai puțin poluată și pelicanii erau de ordinul milioanelor. În zilele noastre pelicanul a devenit specie periclitată.

Chira de baltă (*Sterna hirundo*)

Este cunoscută de către specialiști și sub numele de "sea swallow". Penajul este de culoare albă și gri, capul negru, picioarele sunt roșii, ciocul este subțire, roșu cu un punct negru. Chira de baltă plonjează după pește – un spectacol

impresionant acompaniat de tipăritul caracteristic – comportament ce poate fi observat frecvent în timpul plimbării de-a lungul Dunării. Cuibărește în colonii, ceea mai mare dintre ele fiind localizată pe Insulele Sahalin – Delta Dunării.

Dumbrăveanca (*Coracias garrulus*)

Este singurul reprezentant al familiei "Coraciidae" care se înmulțește în Europa.. Este o specie întâlnită sporadic care preferă spațiile deschise cu arbori înalți și coronament lax. Aripile și corpul sunt de culoare albastru deschis iar părțile inferioare ale aripilor sunt albastru-violet ceea ce o face să sară în ochi atunci când zboară. Spatele său este maroniu deschis. În Delta Dunării poate fi văzută frecvent pe firele de tensiune electrică sau în arborii înalți.

Urmând malul, pe parcursul a încă 10–15 minute, se pot observa milioane de cochilii de scoici strălucind în soare, pe cel mai fin nisip de-a lungul coastei Mării Negre.

Mai departe, pe dunele de nisip își deschide florile o plantă foarte delicată – volbura de nisip (*Convolvulus persicus*) între rozmarin siberian de mare (*Argusia sibirica*) și vitrigon (*Eryngium maritimum*).

Volbura de nisip (*Convolvulus persicus*)

Numele plantei și genul derivă din latinescul "convolvare" (a se înfășura), un termen ce se referă la tulipa cărătoare a plantei. Are un rizom subpământean foarte lung. Tulpina este de aproximativ 50 cm înălțime, catifelată, alb-verzuie. Frunzele sunt groase, catifelate, acoperite cu perișori ciliați. Florile sunt mari, albe și în formă de cupă.

Planta crește doar în câteva locații din țară, în special pe habitate nisipoase precum dunele de nisip de-a lungul malului mării între Sf. Gheorghe și Sulina. Populația a intrat în declin tocmai datorită frumuseții sale, fiind culeasă excesiv. În prezent planta este protejată de lege.

"Doar admiră-i-o și gândi-ți-vă că aparține acestui loc, nu unui pahar cu apă!"

(Dănuț)

După o plimbare de aproximativ patru kilometri, ar fi indicată o baie în mare și o pauză de odihnă, înainte de a urma drumul de întoarcere în sat - o potecă de nisip ce trece printr-o porțiune deschisă cu sică (*Limonium bellidifolium*) – o specie de imortele și arbuști precum cătina roșie (*Tamarix ramosissima*), cătina albă (*Hippophae rhamnoides*) și sălcioara (*Elaeagnus angustifolia*).

Traseul urmărește apoi drumul către zona campingului, unde se poate mâncă și bea ceva răcoritor. Plimbarea prin locație este o reîntoarcere la civilizație și oferă posibilitatea de a intra în contact cu viața localnicilor.

Chiar și la o distanță de 120 km de cel mai apropiat oraș, Sf. Gheorghe nu este o comunitate atât de izolată precum pare. Distanța și accesul dificil, posibil numai pe apă, au păstrat de departe de influență disturbatoare acest loc unic unde natura și oamenii trăiesc în armonie de secole.